

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pálení vlajky - aspekt svobody projevu nebo hanobení státního symbolu?

O Svobodě projevu je obecně napsáno mnoho, méně však podrobněji o některých částečně opomíjených aspektech svobody projevu. Jsou to mimo jiné nonverbální projevy, jako je pálení vlajky. V evropské kontinentální právní kultuře máme s tímto fenoménem malé zkušenosti, naopak v USA se justice s takovými projevy setkala a musela tento problém vyřešit. Tento článek pojímám jako analýzu vnímání vlajky v kontextu svobody projevu evropské, potažmo české kultury s cílem nastínit možný postup při řešení takových případů pro evropsko-české prostředí v době 21. století.

Svoboda projevu

Svoboda projevu je klíčovým politickým právem, na kterém stojí řada dalších základních práv (jako např. svoboda shromažďování, svoboda sdružování či právo na přístup k informacím)[1], úzce souvisí s realizací demokratických procesů ve státě.[2] Svoboda projevu je jednou z nejstarších ústavně garantovaných svobod. [3] Již francouzská Deklarace práv člověka a občana z roku 1789 v čl. X. uvádí, že „nikdo nesmí být pronásledován za své názory“.[4]

Vzhledem ke své důležitosti je tato svoboda garantována četnými mezinárodními smlouvami, dalšími souvisejícími předpisy[5] a ústavním pořádkem samotným - především Listinou základních práv a svobod v člancích 1 a 2: „Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.“; „Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“ [6] Z mezinárodních smluv vyberme především Evropskou úmluvu o lidských právech a její článek 10[7], jehož první odstavec zmiňuje výslovně 3 komponenty svobody projevu: Svobodu zastávat názory, svobodu přijímat informace nebo myšlenky a svobodu rozšiřovat informace nebo myšlenky.[8]

Omezení svobody projevu a projev expresivní

Z hlediska Úmluvy je právo na svobodu projevu omezitelné na základě standartní limitační klauzule obsažené v čl. 10 odst. 2, ale i na základě tzv. zneužívající klauzule zakotvené v čl. 17 a také vůči cizincům dle čl. 16.[9] Kritéria jsou stanovení zákonem, nezbytnost v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti, nebo veřejné bezpečnosti, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci dle čl. 10; dle čl. 17 pak zákaz zneužití práv. Z hlediska Listiny pak na základě čl. 4 - požadavek omezení pouze zákonem a dle čl. 17, kde jsou kritérii opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

Projev je vyjádření názoru, myšlenky, idejí, vědomostí, znalostí, představ či přání slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem.[10] Rozřazujeme 5 kategorií projevu: politický (dle ESLP chráněn nejvíce), občanský, akademický, umělecký a komerční (chráněn nejméně).[11]

Zvláštní kategorií je projev expresivní, u kterého může nastat rozpor, jestli jej neklasifikovat jako jednání.[12] Definovat projev můžeme v zásadě úzce a široce. Do úzkého vymezení spadá pouze slovní vyjádření, kdežto do extenzivního vymezení řadíme i určité formy jednání - například projev

expresivní, který z jedné strany je jednáním, z druhé však také má hodnotu a účel projevu v závislosti na dané situaci.[13] Příkladem může být narušení lovu lišek odvrácením pozornosti loveckých psů prostřednictvím loveckých rohů[14], nebo pálení portrétu ruského prezidenta a ruské vlajky.[15]

Z ustálené judikatury ESLP i ÚS vyplývá, že ochrana se vztahuje nejen na projevy přijímané příznivě či považované za neškodné nebo bezvýznamné, ale také na ty považované za polemické, kontroverzní, či šokující.[16] Soudy se kloní k extenzivnímu pojetí, zahrnují i expresivní projevy jako projev a tím pod zaštitění svobody projevu.[17] ESLP expresivní projevy za splnění určitých okolností chrání.[18]

Vlajka

Ze zákona o státních symbolech ČR vyplývá, že Státní vlajka jako jeden ze státních symbolů[19] požívá cti a ochrany. Zákon ustanovuje, že „státní symboly lze užívat jen vhodným a důstojným způsobem“.[20] Dále ustanovuje sankci za přestupek zneužití, úmyslného poškození, nebo hrubého znevážení státního symbolu ČR, je možno uložit pokutu do 10 000 Kč.[21] Státní symboly jsou prostředkem projevení úcty k tradicím a hodnotám státu, vyjadřují vztah občana a státu a mohou plnit funkci integrační.[22] Jsou reakcí na historické události, které stát ovlivňovaly a formovaly, stát jimi vyjadřuje svou identitu, ideje a hodnoty.[23] Pálení vlajky bude především politickým, případně občanským expresivním projevem kategorie „ostatní“. Tím se nevyklučuje pálení vlajky jako projev jiného druhu, tedy akademický, umělecký a komerční, s přihlédnutím k povaze věci se však bude jednat o marginální případy.

Protichůdné zájmy

Pojetí moderních základních práv stojí na všelidském univerzálním chápání, uznává se nezrušitelnost[24] přirozených práv a svrchovanost zákona.[25] V dnešní době nastávají problémy kvůli konceptu materiálního právního státu, který usiluje o „bezmezerovitou“ ochranu základních práv, ze které vyplývá úsilí o nalezení a rozvoj různých funkcí základních práv.[26] Stát se zavazuje chránit jak projev, tak ale i ty, kterým je projev určen. Kvůli modernímu pojetí lidských práv se tak proti sobě staví několik oblastí, kde by měl stát nezasahovat, nebo dokonce tuto oblast aktivně chránit svou činností.

Status negativus brání státu zasahovat do svobody projevu, status positivus stát zavazuje projev chránit (klasického pojetí G. Jellineka). Již ve vztahu k jedinci projevujícím se pálením se stát může dostat do rozporu vzhledem k zákonnému omezení. Je adekvátní chránit státní symboly a hodnoty připomínající, symbolizující, vůči jejich potencionálnímu narušiteli zmiňovanou sankcí? Narušitel „pouze“ aktivně využívá své právo svobody projevu tím, že pálí vlajku a toto jeho právo má stát sám chránit, přičemž ho sankcionuje. Taková smyčka nemá řešení, ochrana státních symbolů v takové míře tedy musí vycházet z ještě dalšího faktoru, než znevážení státních hodnot.

Pokud by zákonná úprava tohoto přestupku stavěla na zmíněných kritériích omezení práva na svobodu projevu (kap 1.1), vyloučilo by se udělení sankce za všechny činy pálení vlajky, kde by se prokázalo, že tato kritéria nebyla ohrožena. Díkce zákona je však obecná[27] a tím je sankce určena každému, kdo poškodí, zneváží, či zneužije symbol, v našem případě spálí vlajku a to bez ohledu na ohrožení nebo porušení kritérií dle Listiny či Úmluvy. Sankce je ve vztahu k těmto kritériím předběžná, nehledě na splnění kritérií. Naplněn byl pouze požadavek omezení svobody projevu zákonem.

Vedle hodnot státu, které nejsou dostatečným důvodem omezení, existuje však další faktor - myšlení, svědomí či víra adresátů, diváků. Do lidskoprávních dokumentů se promítá jako Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání.[28] Stát se i zde zavazuje do práva nezasahovat, nýbrž i aktivně

výkon práva zajišťovat, chránit jeho výkon před rušivými zásahy ze strany třetích osob (mimo jiné těch, jenž využijí svého práva na svobodu projevu). Myšlením lze rozumět široké spektrum rozumových a poznávacích činností člověka, především zpracování poznatků o vnějším světě. Svědomí můžeme chápat jako schopnost poměrování lidského jednání nejen s náboženskými, ale také s obecnějšími etickými a morálními pravidly, jenž se odehrává v konkrétní situaci se zcela individuálním výsledkem. [29]

Pálení vlajky jako instance symbolického projevu staví proti sobě společenské a individuální zájmy svobody projevu na jedné straně a společenské a individuální zájmy veřejného pořádku a ochrany společenské soudržnosti – „*práva občanů nebyt pohoršováni ve svém náboženském vnímání a svědomí veřejným projevem ostatních, kteří prezentují své názory*“ [30] (Jacco Bomhoff), na straně druhé. Dle psychologických výzkumů již děti vnímají pálení vlajky jako velmi špatné jednání, které má nést důsledky.[31]

Pojetí problematiky Evropským soudem pro lidská práva

Jako konflikt základních práv ESLP řešil případy blížící se pálení vlajky. [32] Například v případě Otto-Preminger-Institut proti Rakousku[33], kde se jedná o svobodu uměleckého vyjadřování v konfliktu s náboženským smýšlením, nebo Fáber proti Maďarsku[34], kde se jedná o demonstraci s vlajkou proti jinému průvodu, přičemž vlajka měla výrazný historický podtext a mohla být chápána jako vyjádření nesnášenlivosti.

Dle ESLP tolerance a respekt k rovné důstojnosti všech lidských bytostí představují základy demokratické pluralitní společnosti. Soud považuje za nebytné sankcionovat všechny formy projevů, jež rozšiřují, podněcují, podporují či ospravedlňují nenávist založenou na intoleranci. Každé takové omezení musí zároveň odpovídat naléhavé společenské potřebě, být přiměřené sledovanému účelu a zakládat se na dostatečných a relevantních důvodech.[35] K aspektům svobody projevu, jako je pálení vlajek, či například nudismus se ESLP dosud nevyjádřil. Z tohoto důvodu bude vhodné postupovat případ od případu[36] a nastínit možnost postupu do budoucna ze zkušenosti USA, kde jsou zkušenosti s touto problematikou bohatší.

Americká koncepce

Americká ústava ve svém článku IV. stanovuje, že „*občané kteréhokoliv státu se těší všem výsadám a svobodám jako občané ostatních států*“, dále Katalog práv občanů doplnilo deset dodatků ústavy, z nichž první dodatek ustanovuje zásadní rozdíl od evropského pojetí spočívající ve výslovné nemožnosti svobodu projevu omezit zákonem[37] a na rozdíl od české úpravy nestanovuje výčet případů, ve kterých může být svoboda projevu omezena. Obecně se v USA poskytuje svobodě projevu velmi silná ochrana, proto je tamní diskuse bohatší a důležitější, než v evropském kontextu. Kvůli odlišnostem sice nelze mechanicky přebírat a implementovat prvky amerického systému[38], ale jistě mohou být obohacující.

Americká zkušenost

Nejvýznamnějším případem týkajícím se pálení vlajky je Texas versus Johnson, jehož skutkové okolnosti se odehrály roku 1984 v Dallasu, kdy během demonstrace především proti vládě Ronalda Reagana Gregory Lee Johnson spálil americkou vlajku, v rozsudku Texas versus Johnson je uvedeno, že přihlížející svědci byli pálením vlajky velmi uraženi.[39] On a další demonstranti byli zatčeni, Johnson dostal pokutu 2000 dolarů, spálení vlajky bylo klasifikováno jako trestný čin zhanobení ctihodného předmětu[40], což potvrdil odvolací soud. Johnsona poslal do vězení, kde strávil rok. Nicméně Texaský odvolací soud v trestních věcech celou věc obrátil s tím, že v daných okolnostech nemohl být Johnson potrestán za pálení vlajky, neboť by to bylo porušením prvního Dodatku. Soud

shledal, že se jednalo o expresivní projev, který je Dodatkem také chráněn, dále stát nebyl oprávněn trestně postihovat zhanobení vlajky za účelem zachování vlajky jako symbolu národní jednoty. Také poznamenal, že zákon, který byl údajně porušen, necílil k předcházení ohrožení míru, protože nebyl vypracován tak úzce, aby postihoval pouze pálení vlajky opravdu vyústující ve vážné narušení[41], navíc tento konkrétní případ pálení vlajky k takovému narušení nesměřoval. Soud zdůraznil, že existuje další texaský zákon postihující narušení míru a aplikovatelný k předcházení narušení, aniž by bylo postihováno pálení vlajky. Poté Texas požádal Nejvyšší soud Spojených států o přezkum.[42]

Nejvyšší Soud dal zapravdu Gregory Lee Johnsonovi, argumentoval: Pálení vlajky je politický expresivní projev, tedy spadá pod ústavní ochranu Dodatku 1, podotkl, že i nonverbální jednání mohou být prodchnuta komunikačními prvky ústavně chráněnými. Jestli určité jednání nese dostatečné množství komunikačních prvků, aby přivedlo do hry i Dodatek 1, soud zjistil pomocí otázky, zda byl přítomen záměr předat konkrétní sdělení a také, jestli byla velká pravděpodobnost, že zprávě porozumí ti, kteří ji viděli. Soud se neztotožnil s argumenty státu Texas, že zájem na ochraně vlajky jako symbolu národní jednoty umožňuje uskutečněný postih a že se jedná o ochranu před narušením míru s tím, že čin není trestný na základě tendence podněcovat narušení míru.[43]

Závěr

Americký soud neřešil tento případ jako konflikt základních práv (jak by pravděpodobně vzhledem k dosavadní judikatuře postupovaly ESLP či ÚS, což by vedlo k jinému výsledku), ale zkoumal, zda mohl být projev pochopen. Svoboda projevu ať už v Evropě či v Americe chrání právě i šokující a extrémní projevy, jak již v této práci bylo ukázáno na judikatuře ESLP a ÚS. Velmi dobře to vystihuje výrok George Orwella: *„Jestli svoboda slova něco znamená, pak je to právo říkat lidem to, co nechtějí slyšet.“* Nebo příspěvek anonyma v internetové diskusi: *„Jen nepopulární a pobuřující názor potřebuje ochranu svobody slova. Populární ji nepotřebují, pro ně určena nebyla.“*

S výhledem do budoucna by bylo dobré řídit se americkým příkladem a v případech pálení vlajky nezjišťovat, jak čin zasáhl do vědomí, smýšlení či víry adresátů, ale otestovat, zda:

- jednání vykazuje dostatek komunikačních prvků, aby mohlo být vyhodnoceno jako expresivní projev a tedy spadá pod ochranu příslušných ustanovení
- byl přítomen záměr projevem sdělit zprávu
- byla vysoká pravděpodobnost, že zprávě porozumí ti, kteří ji viděli

Česká úprava sice nesahá až k prostředku ultima ratio jako státu Texas ve zmiňovaném případě, přesto je možný postih pokutou až 10 000 Kč citelný. Obzvláště vzhledem k tomu, že je možný již při dokonání činu pálení vlajky, přičemž nijak nemusí naplňovat zmiňovaná kritéria narušení veřejného pořádku atd., anglicky nazývaná „breach of peace“. Situace u nás je tedy velmi podobná situaci v Texasu roku 1984, bylo by vhodné ustanovit předpis, který umožní postih těchto narušení míru, aniž by postihoval pouze pálení vlajky samotné, v určitých situacích to mohou být ustanovení trestního zákoníku, celý problém ale neřeší. Nabízí se tedy otázka nové právní úpravy této oblasti. Platná úprava v důsledku účelově omezuje, čímž naplňuje tuto možnost dle Listiny a Úmluvy a dostává tedy závazku chránit smýšlení společnosti což je nežádoucí stav, který už od počátku nepřiměřeně zasahuje do práva na svobodu projevu.

Je důležité mít na paměti, že oblast základních lidských práv je souborem principů, zásad a hodnot, proto i každá dílčí oblast je dvojstrannou mincí a je vždy třeba postupovat případ od případu. Vzhledem k principiální povaze základních práv je nutné vést diskuzi a respektovat názor druhých, který může být a často bude jiný. Na úplný závěr dodám, že mne osobně pálení vlajky uráží, vzhledem k podstatě práva na svobodu projevu je to pro mne důvod, proč takový projev chránit.

Seznam použitých zkratk

ÚOLPZS - Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

MPOPP - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

EU - Evropská unie

ESLP - Evropský soud pro lidská práva

ÚS - Ústavní soud (České republiky)

Seznam použité literatury

Monografie

ADAMCOVÁ, Petra. *Státní symboly, diplomová práce*. Praha, Univerzita Karlova, Právnická fakulta. 2007, s. 9. 15 příloh. Vedoucí práce: HŘEBEJK, Jiří

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 46-47

BOMHOFF, Jacco, BREMS, Eva (ed). *The rights and freedoms of others, Conflicts between fundamental rights*. Antwerp/Oxford: Intersentia, 2008, s. 13

KLÍMA, Karel a kol., *Encyklopedie ústavního práva*. Praha: ASPI, a.s., 2007, s. 633

KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 2. vyd.* Plzeň.: Aleš Čeněk, 2009, s. 1095

KOSAŘ, David; KMEC, Jiří; KRATOCHVÍL, Jan; BOBEK, Michal. *Komentář k Evropské úmluvě o lidských právech*. 1. Vydání. Praha.: C. H. Beck, 2012. s. 996. (čl. 10 Úmluvy)

PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, Jiří. *Ústava a ústavní řád ČR, komentář, 1. díl*, Linde, Praha, 1998, s. 109

WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. A KOL. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2012, s. 10

ZOUBEK, Vladimír. *Právověda a státověda. Úvod do právního a státovědního myšlení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s.85

Články z odborných časopisů

HELWIG, Charles, PRENCIPE, Angela. Children's Judgments of Flags and Flag-Burning . Child Development, 1999, roč. 70, č. 1, s. 132

HERCZEG, Jiří. *Hranice svobody projevu nejen ve světle judikatury Spolkového ústavního soudu*, Trestněprávní revue, 2009, č. 12, Praha

Internetové zdroje

HENDRYCH, Dušan a kol. Právníký slovník, 3. vyd., 2009. [online]. beck-online.cz, [cit. 10. dubna 2015]. K dispozici >>> [zde](#).

Texas v. Johnson, [online]. law.cornell.edu, [cit. 10. dubna 2015]. K dispozici >>> [zde](#).

ZAHUMENSKÝ, David. *Mělo by být pálení vlajky EU trestné?* [online], blog.aktualne.cz, 14. července 2014 [cit. 10. dubna 2015]. K dispozici >>> [zde](#).

Legislativní akty

Déclaration des droits de l'homme et du citoyen

Evropská úmluva o přeshraniční televizi, č. [57/2004](#) Sb. m. s.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13

Charta základních práv EU, čl. 11

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, čl. 19

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, čl. 9

The United States Bill of rights: First 10 Amendments to the Constitution

Usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. [352/2001](#) Sb., zákon o užívání státních symbolů České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 1, 4, 13

Soudní rozhodnutí

Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 23. září 1998, ve věci Steel a další proti Spojenému království, 24838/94 Sb. rozh. s., bod 92

Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 2. února 2010, ve věci Křesťansko-demokratická lidová strana proti Moldavsku (č. 2), 25196/04 Sb. rozh. s., bod 27

Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek velkého Senátu ze dne 25. listopadu 1999, ve věci Hashmann a Harrup proti Spojenému království, 25594/94, bod 28

Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne dne 8. července 2008, ve věci Vajnai proti Maďarsku, č. 33629/06 Sb. rozh. s., body 52 - 53

Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 20. září 1994 ve věci Otto-Preminger-Institut proti Rakousku, 13470/87 Sb. rozh. s., bod 48

Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 24. října 2012 ve věci Fáber proti Maďarsku, 40721/08 Sb. rozh. s., bod 69

Nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08, bod 32

Usnesení Nejvyššího soudu Spojených států ze dne 21. března 1989, spisová značka 105 L. Ed. 2d 342, 491 U.S. 397

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2013, sp. zn. 3 Tcu 85/2013

[1] KOSAŘ, David; KMEC, Jiří; KRATOCHVÍL, Jan; BOBEK, Michal. Komentář k Evropské úmluvě o lidských právech. 1. Vydání. Praha.: C. H. Beck, 2012. s. 996. (čl. 10 Úmluvy)

[2] KLÍMA, Karel a kol., Encyklopedie ústavního práva. Praha: ASPI, a.s., 2007, s. 633.

[3] KLÍMA, Karel a kol. Komentář k Ústavě a Listině, 2. vyd. Plzeň.: Aleš Čeněk, 2009, s. 1095.

[4] Déclaration des droits de l'homme et du citoyen.

[5] Např. Čl. 10 ÚOLPZS, Čl. 19 MPOPP, Čl. 9 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, Evropská úmluva o přeshraniční televizi (č. [57/2004](#) Sb. m. s.), Čl. 11 Charty základních práv EU a další.

[6] Usnesení předsednictva České národní rady 2/1993 ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ve znění pozdějších předpisů

[7] Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13.

[8] KOSAŘ, David; KMEC, Jiří; KRATOCHVÍL, Jan; BOBEK, Michal. Komentář k Evropské... s. 996

[9] Tamtéž, s. 996.

[10] HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník, 3. vyd., 2009. [online]. beck-online.cz, [cit. 10. dubna 2015]. K dispozici >>> [zde](#).

[11] KOSAŘ, Komentář k Evropské úmluvě... s. 1022.

[12] Tamtéž, s. 1014.

[13] BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu: principy, garance, meze. Praha: Leges, 2010, s. 46-47.

[14] Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 23. 9. 1998, Steel a další proti Spojenému království, 24838/94 Sb. rozh. s., bod 92.

[15] Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 2. 2. 2010, Křesťansko-demokratická lidová strana proti Moldavsku (č. 2), 25196/04 Sb. rozh. s., bod 27.

[16] náleží Ústavního soudu ze dne 23. března 2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08, bod 32.

[17] Zmíněná rozhodnutí ESLP ve věcech Steel a další proti Spojenému království; Křesťansko-demokratická lidová strana proti Moldavsku; dále Hashmann a Harrup proti Spojenému království, rozsudek velkého Senátu ze dne 25. listopadu. 1999, č. 25594/94 Sb. rozh. s., bod 28; Vajnai proti Maďarsku, Rozsudek z dne 8. července 2008 č. 33629/06 Sb. rozh. s., body 52 - 53; usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2013, sp. zn. 3 Tcu 85/2013 – toto usnesení vyvolalo bouřlivé diskuse a ačkoliv se týká projevů poslanců na půdě Sněmovny a jejich imunit, NS v argumentaci využívá extenzivního vymezení projevu.

[18] KOSAŘ, Komentář k Evropské úmluvě... s. 1014.

[19] Zákon č 3/1993 Sb. o státních symbolech České republiky, § 1 a 4.

[20] Zákon č. [352/2001](#) Sb., zákon o užívání státních symbolů České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 1.

[21] Zákon č. [352/2001](#) Sb., § 13.

[22] ADAMCOVÁ, Petra. Státní symboly, diplomová práce. Praha, Univerzita Karlova, Právnická fakulta. 2007, s. 9. 15 příloh. Vedoucí práce: HŘEBEJK, Jiří.

[23] PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, Jiří. Ústava a ústavní řád ČR, komentář, 1. díl, Linde, Praha, 1998, s. 109.

[24] Poznámka: základ tohoto pojetí se formuje a zakládá především na dokumentech jako Magna Charta Libertatum (1215), Deklarace práv člověka a občana (1789), Ústava USA (1787) a Listina Práv (1791).

[25] ZOUBEK, Vladimír. Právověda a státověda. Úvod do právního a státovědního myšlení. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s.85.

[26] WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. A KOL. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2012, s.10; Autor úryvku: WAGNEROVÁ, E.

[27] Zákon č. [352/2001](#) Sb., § 13.

[28] Čl. 15 Listiny základních práv a svobod; Čl. 15 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

[29] WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. A KOL. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2012, s. 10, 11; Autor úryvku: JÄGER.

[30] BOMHOFF, Jacco, BREMS, Eva (ed). The rights and freedoms of others, Conflicts between fundamental rights. Antwerp/Oxford: Intersentia, 2008, s. 13.

[31] HELWIG, Charles, PRENCIPE, Angela. Children's Judgments of Flags and Flag-Burning . Child Development, 1999, roč. 70, č. 1, s. 132.

[32] BOMHOFF, Jacco, BREMS, Eva (ed). The rights and freedoms... s. 13.

[33] Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 20. 9. 1994 ve věci Otto-Preminger-Institut proti Rakousku, 13470/87 Sb. rozh. s., bod 48.

[34] Evropský soud pro lidská práva, Rozsudek ze dne 24. 10. 2012 ve věci Fáber proti Maďarsku, 40721/08 Sb. rozh. s., bod 15.

[35] HERCZEG, Jiří. Hranice svobody projevu nejen ve světle judikatury Spolkového ústavního soudu, Trestněprávní revue, 2009, č. 12, Praha; viz též [online]. [ipravnik.cz](#), [cit. 10. dubna 2015]. K dispozici >>> [zde](#).

[36] KOSAŘ, Komentář k Evropské úmluvě... s. 1014.

[37] The United States Bill of rights: First 10 Amendments to the Constitution.

[38] BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu... s. 42.

[39] Usnesení Nejvyššího soudu Spojených států ze dne 21. března 1989, spisová značka 105 L. Ed. 2d 342, 491 U.S. 397; Autor úryvku: BRENNAN, J.

[40] Poznámka: Skutkovou podstatu pálení vlajky obsahují trestní zákoníky i Polska a Německa. ZAHUMENSKÝ, David. Mělo by být pálení vlajky EU trestné? [online], blog.aktualne.cz, 14. července 2014 [cit. 10. dubna 2015] K dispozici >>> [zde](#).

[41] Poznámka: narušení veřejného pořádku, bezpečnosti, atd.

[42] Texas v. Johnson, [online]. law.cornell.edu, [cit. 10. dubna 2015] K dispozici >>> [zde](#).

[43] Usnesení Nejvyššího soudu Spojených států ze dne 21. března 1989, spisová značka 105 L. Ed. 2d 342, 491 U.S. 397.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)